

Opplysningsvesenets fond
Postboks 535 Sentrum
0105 OSLO
Att. Yngve H. Bruhaug

Saksbehandler, innvalgstelefon
Mia Marthinus Husdal, 75 53 15 57

Tillatelse til utsetting av utenlandske treslag – Opplysningsvesenets fond - 93/1 – Vestvågøy

Vi viser til din søknad av 14.2.2020 om utsetting av utenlandsk treslag (lutzgran) til skogproduksjon.

Vedtak

Opplysningsvesenets fond gis med dette tillatelse til utplanting av 2000 lutzgran til skogproduksjon på eiendommen 93/1 i Vestvågøy kommune, på område avmerket på kart vedlagt søknaden. Vedtaket er gjort med hjemmel i forskrift om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål, jf. naturmangfoldloven § 30.

Vilkår for tillatelsen:

- Søker plikter å begrense spredning av lutzgran fra utsettingsområdet. Spredning innen egen eiendom må fjernes av søker. Ved spredning til andre eiendommer må søker om mulig innhente grunneiers samtykke og deretter fjerne spredningen. Hvis eier av annen eiendom ikke tillater fjerning, må spredningen meldes til Statsforvalteren.
- Ved en eventuell overdragelse av eiendom må ny grunneier informeres om tillatelsen og vilkårene som er satt.
- Virksomheten/søker skal ha internkontroll. Internkontroll er ordninger som sikrer at søker og eventuelt ansatte har kunnskap om reglene i forskriften, og rutiner som sikrer at forskrift og vilkår blir overholdt. Internkontroll skal vises til ansvarlig myndighet ved forespørsel¹.
- Utplanting må være fullført innen 31.12.2027

Statsforvalteren kan kontrollere at tiltaket er utført etter forutsetningene i tillatelsen².

¹ Jf. forskrift om utsetting av utenlandske treslag § 10

² Jf. forskrift om utsetting av utenlandske treslag § 11

Klagerett

Avgjørelsen kan påklages til Miljødirektoratet. Klagefristen er tre uker etter at dette vedtak er mottatt. Eventuell klage sendes gjennom Statsforvalteren i Nordland.

Bakgrunn

Opplysningsvesenets fond v/ Yngve H. Bruhaug har i søknad 14.02.2020 søkt om tillatelse til utsetting av lutzgran til skogproduksjon. Formålet ble beskrevet som lovpålagt foryngelse etter hogst. Det ble søkt om å sette ut 2000 lutzgran på 9 daa på eiendom 93/1 i Vestvågøy kommune. Lokaliteten har tidligere vært plantefelt med sitkagran. Søker skriver at en foryngelse med lutzgran etter snauhogst ikke vil medføre noen konsekvenser på det biologiske mangfoldet. Det påpekes at tiltak for hindring av spredning vil bli å fjerne oppslag av lutzgran hvis det oppstår problemer. Det er ikke oppgitt plan for internkontroll.

Begrunnelse

Forskrift om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål skal hindre at planting av utenlandske treslag påvirker mangfoldet i naturen negativt. Vi har derfor vurdert mulige naturverdier i selve plantefeltene, og om man kan forvente spredning av lutzgran som kan gi uheldige følger for spesielle naturverdier (viktige naturtyper, verneområder eller forekomst av rødlistearter) i områdene rundt plantefeltene.

Generelt om spredningsrisiko for lutzgran:

Lutzgran er en krysning mellom sitkagran og kvitgran som naturlig forekommer i Canada og Alaska og har evne til å formere seg med frø i Norge. I Artsdatabanken sin risikovurdering fra 2018 har lutzgran blitt vurdert som svært høy økologisk risiko (SE). Økologisk sett er den lik sitkagran, men tåler bedre kalde vintre. Lutzgran kan også krysse seg med sitkagran. I Artsdatabanken sin risikovurdering fra 2018 har artene blitt vurdert under ett.

Rapporten Fremmede arter, spredningsveier og økologisk risiko viser at fremmede arter som er forhåndsutvalgt som produksjonsarter har generelt stor sjanse for å etablere og spre seg. Dette gjelder også bartrær, hvor disse er valgt ut nettopp fordi de er hardføre og vil kunne vokse godt i det norske klimaet. Det er gjennomført flere undersøkelser der det vises til spredning av utenlandske bartrær i Nord-Norge^{3,4}, blant annet på Vestvågøy der det ble påvist generelt høy spredning. På Vestvågøy er den registrerte kortdistansespredningen inntil 250 meter for sitka-/lutzgran⁵. Rapportene viser også at det skjer spredning over lengre avstander, og at etableringspotensialet varierer mellom naturtyper. Naturtyper som er åpne og/eller kulturpåvirket, slik som hei, ur, myr og noen typer skog, har høyest potensiale for etablering av utenlandske bartrær. Ifølge

³ Olsen, S., L., Stabbetorp, O., Skarpaas, O., Often, A., Gajda, H. 2016. Kartlegging av spredning av fremmede bartrær: med fokus på vrifuru (*Pinus contorta*) og lutzgran (*Picea x lutzii*). NINA Rapport 1231.

⁴ Østerkløft, B-G., 2015. Kartlegging av lutzgran – spredning. Rapport til Norsk botanisk forening. Saksnr: 2015/1514.

⁵ Hendrichsen D., Åström J., Forsgren E., Skarpaas O. 2015. Fremmede arter, spredningsveier og økologisk risiko. NINA Rapport 1091.

Kunnskapsstatus for spredning og effekter av fremmede bartrær på biologisk mangfold kan sitkagran spre seg inntil 1739 meter ved vindhastighet på 10 m/s og 3477 meter ved 20 m/s.

Kartlagte naturverdier:

Miljøfaglig utredning utførte i 2015 naturtypekartlegging i sammenheng med en tidligere søknad om tillatelse til utplanting av lutzgran på tre forskjellige områder (figur 1). Søknadene gjaldt treslagskifte. Det kartlagte arealet er avgrenset omtrent av høydene Heia, Hesten, Kleften/Hammaren og Bjønntuva. Innen drøyt 1 km nordvest for det omsøkte feltet ligger et heiområde på ca. 1 km². Med unntak av enkelte myrpartier ble disse arealene klassifisert som kalkfattig boreal hei. Boreal hei er en rødlistet naturtype med status sårbar (VU) i norsk rødliste for naturtyper (2018). Selv om heia her bare er kalkfattig, ligger den i en region hvor denne naturtypen er i meget sterk tilbakegang som følge av redusert beitetrykk og økt gjengroing. Rapporten viser til at det sannsynligvis er få tilsvarende store boreale heier i like god hevd i Lofoten.

Miljøfaglig utredning registrerte samtidig to naturbeitemarker (verdi B) i området. Naturbeitemark er underordnet semi-naturlig eng, som er kategorisert som sårbar (VU) i norsk rødliste for naturtyper (2018). Naturbeitemark er blant de åpne og kulturpåvirkede naturtypene som er utsatt for gjengroing. I kartleggingen ble den umiddelbare faren for spredning og etablering av granplanter fra omsøkt planting og ut i kartlagt naturbeitemark vurdert som liten⁶.

Fattig myr er også i tilbakegang, men i mindre grad i områder som dette (mellomboreal sone). Miljøfaglig utredning har vurdert den lokale samla belastningen til å være liten for både myr og kilder i dette området.

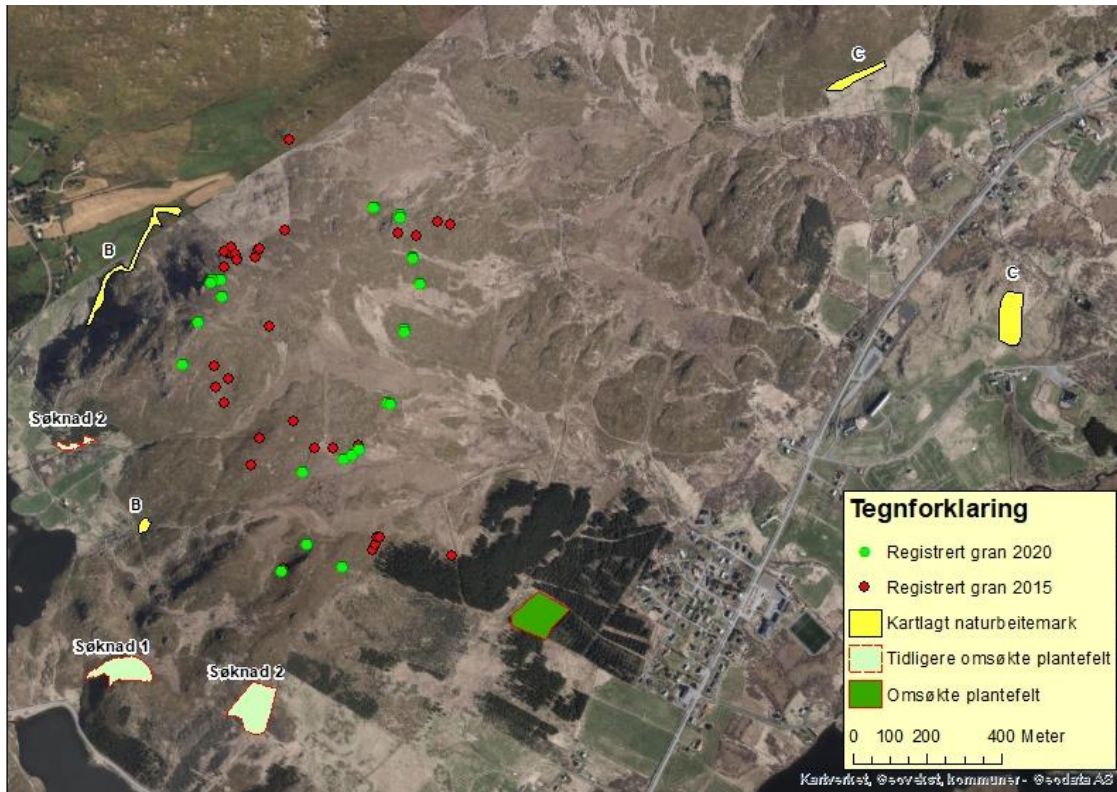
Befaring 2015:

Vi foretok 12.06.2015 en befaring i heiområdet i sammenheng med søknad om utplanting av lutzgran i samme område. I løpet av fem timer ble det funnet 38 granplanter (lutz- eller sitkagran) som var mer enn 50 m fra etablerte plantefelt (figur 1). Det ble ikke gjort forsøk på å få avklart om det var sitka- og/eller lutzgran som hadde begynt å spre seg i området. Siden lutzgran er en krysning med varierende innslag av sitka-trekk. Individene var gjennomgående små (< 1 m) og i varierende tilstand.

Befaring 2020:

Vi foretok 11.08.2020 en befaring i det omsøkte plantefeltet og i heiområdet. Plantefeltet var hogd, og treverket tatt ut. Området hadde dreneringsgrøfter, men jorden var fortsatt relativt fuktig. Ut ifra nærliggende myrer kan en anta at det tidligere har vært bakkemyr her. En kunne se på nabo-plantefeltene at det er relativt dårlige vekstforhold i bakken der de står. Nabofeltene er av lutz- eller sitkagran og er hogstmodne om 20-30 år. Det er planlagt nydyrking på naboeiendommen i sørvest. Her har den plantede grana blitt hogd, og det planlegges at bjørkeskogen også skal hogges.

⁶ Alvereng, P. & Gaarder, G. 2015. Planting av lutzgran i Holdal/Lilandi Vestvågøy. Undersøkelse av naturfaglige verdier. Miljøfaglig Utredning notat 2015- N 20. 14 s. + vedlegg (Se vedlagt rapport).

Figur 1 Plassering av omsøkte felt, tidligere omsøkte felt (søknad 1 fra 2013 og søknad 2 fra 2015), funn av unge granplanter i den boreale heia (befaring 2015 og 2020) og lokaliteter av kartlagte naturbeitemarker (B = verdi B, kartlagt i forbindelse med tidligere søknader og C = verdi C, kartlagt i forbindelse med kvalitetssikring av naturtyper i kulturmark i Vestvågøy kommune).

I løpet av tre timer ble det funnet 26 granplanter (lutz- eller sitkagran) som var mer enn 50 meter fra de etablerte plantefeltene (figur 1). Individene var gjennomgående svært små (< 1 m) og de fleste stod enkeltvis i terrenget og ble vurdert som ikke levedyktige over lengre tid.

I skråningen rett nordvest for plantefeltene på eiendommen ble det registrert flere oppslag av gran og en del lavere bjørke- og vierkratt. Lenger nede i skråningen, mot plantefeltene, ble det mer og mer bjørkekratt. Området ble ikke nærmere undersøkt, men det var tydelig at det var bedre vekstforhold i skråningen enn i resten av heia (figur 2).

Mesteparten av heia er veldig vindutsatt. Det vil være vanskelig for gran å etablere seg på de vindutsatte områdene i heia. Naturlig spredningsvei for frø er nedover lia mot bebyggelsen.

Figur 2 Skråning med gode vekstforhold nordvest for plantefeltene på eiendom 93/1. Hei med bjørke- og vierkratt. Plantefeltet i bakgrunnen ligger ovenfor det omsøkte plantefeltet.

Statsforvalterens vurdering

Lokaliteten som er omsøkt for utplanting av lutzgran er et tidligere plantefelt der det har blitt hogd sitkagran. Vi antar dermed at det ikke er betydelige naturverdier i selve plantefeltet. Innen drøyt 1 km fra den omsøkte utplantingslokaliteten ligger det både boreal hei og fire lokaliteter med naturbeitemark. To av naturbeitemarkene (verdi B) ble kartlagt av Miljøfaglig utredning 2015, som nevnt ovenfor. De to andre naturbeitemarkene (verdi C) ble kartlagt i forbindelse med kvalitetssikring av naturtyper i kulturmark i Vestvågøy kommune (figur 1).

Det omsøkte bestandet er omkranset av sitkagran i hkl.3, dyrket mark/dyrkingsmark og lengre ned bebygd areal. Omkringliggende bestand er av en midlere vekst og kan med fordel overholdes noe ut over normal hogstmodenhetsalder. Ved befaring konstaterte vi at naturlig spredningsvei for frø er nedover lia mot bebyggelsen, selv om spredning i andre retninger ikke kan utelukkes. Det er ca. 500 dekar frøproduserende skog i omkringliggende områder, også i et bredt belte mellom plantefeltet og den boreale heia. Hvis man legger til grunn Artsdatabankens vurderinger av når sitkagran setter frø har området produsert frø i ca. 35 år. Plantene som ble registrert under befaring var gjennomgående små og sto spredt. Vi registrerte ingen langtids - levedyktige spredte sitkaplanter oppe på den boreale heia. Ut fra de lokalklimatiske og edafiske vekstforhold utgjør ikke spredningen fra omsøkte felt en vesentlig uheldig trussel for naturtypen. De spredte plantene på heien kan ikke fastslås spredd fra omsøkte område.

Det omsøkte bestandet er kun på 9 dekar og utgjør ingen økt belastning for omkringliggende områder. For å være føre-var, og for å hindre eventuelle negative virkninger på naturen, er det satt en del vilkår for tillatelsen. Forutsatt at vilkårene følges mener vi at tiltaket gir liten negativ effekt på

naturmangfoldet, og vår samla vurdering er derfor at tiltaket kan tillates. Vi har vurdert at lovpålagt forynging av det avvirkede plantefelt ikke vil medføre vesentlig uheldige følger for det biologiske mangfold i omkringliggende områder.

Vi har i vår saksbehandling også vurdert de næringsmessige konsekvenser for skogbruket. Området er godt tilrettelagt med infrastruktur og driftsmessige gode forhold. Skogsveiene er kombinert med skiløypene. Avsetningen på virke av sitka/lutz er god, og er de viktigste produksjonstreslagene i Lofoten/Vesterålen. De tilgrensende bestand med økonomisk bærekraftig skog utgjør ca. 500 dekar og representerer en bruttov verdi på ca. 13 mill. kr., og en samfunnsverdi på ca. kr. 65 mill. De klimatiske forhold med mye saltrokk og vind gjør at planting av Norsk gran ikke er et alternativ. I enkelte mer beskyttede dalfører i Lofoten/Vesterålen har det vist seg at Norsk gran kan vokse til hogstmoden alder.

Forvaltningstiltak

Negative virkninger av utenlandske treslag kan i noen tilfeller først komme til syne etter mange år som viltvoksende. Forskriften om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål krever at den som er ansvarlig for utsettingen skal opptre aktsomt og handle om det utenlandske treslaget spres utenfor plantefeltet⁷. Det er tiltakshaver som må dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet⁸. Dette omfatter tilsyn og fjerning av trær som eventuelt sprer seg ut fra feltet. Naturmangfoldloven krever også miljøforsvarlig teknikker og driftsmetoder⁹. Dette innebærer at planting må gjennomføres innenfor omsøkte areal.

En kan gjøre noen ekstra tiltak som vil hindre etablering utenfor plantefeltet og begrense den negative effekten på naturmangfoldet. Det kan for eksempel settes igjen rogn, selje og osp for å sikre mat til skogvilt og insekter. Tiltak som kan hjelpe med hindring av spredning kan være å la omkringliggende skog nå en høyere alder for hogst.

Lovgrunnlaget

Utsetting av utenlandske treslag krever tillatelse fra ansvarlig myndighet. Tillatelse kan ikke gis hvis det er grunn til å anta at utsettingen vil medføre vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfold¹⁰.

Forskrift om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål ble fastsatt ved kgl. res. av 25.5.2012 med hjemmel i naturmangfoldloven. Miljødirektoratet er ansvarlig myndighet etter forskriften, men Statsforvalteren har fått delegert myndighet til å behandle søknader og gi tillatelser. Statsforvalteren skal også vurdere søknadene etter prinsipper i naturmangfoldloven¹¹.

⁷ Forskrift om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål §8-10

⁸ Naturmangfoldloven § 11

⁹ Naturmangfoldloven § 12

¹⁰ Naturmangfoldloven § 30

¹¹ Naturmangfoldloven §§ 8-12

Med hilsen

Torfinn Sørensen (e.f.)
fylkesmiljøvernssjef

Mia Marthinus Husdal
underdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:
Vestvågøy kommune Postboks 203 8376 Leknes